

بلاغت

شکوفه های احکام ۳

(ویژه دانش آموزان پنجم - ششم ابتدایی)

تهیه و تنظیم: اداره کل قرآن، عترت و نماز وزارت آموزش و پرورش

وزارت
تعمیر
و کتاب
و احکام

معاونت پرورشی و فرهنگی
اداره کل قرآن، عترت و نماز

مقدمه

دختر نازنینم، پسر عزیزم

سلام، سلام به شما گل های نورانی، شما عزیزانی که با کلام زیبایتان خدا را حمد و سپاس می گوئید. خوشا به حال شما نوگلان بهشتی که فرمان خدا را اطاعت می کنید.

بچه های خوب اکنون که نماز خواندن را یاد گرفته اید و با خدای مهربان صحبت می کنید، لازم است همه ی کارهای خود را آن گونه انجام بدهید که مورد رضای خدا باشد. عزیزان باید احکام دین را یاد بگیرید و از این راهنمای زندگی که در قرآن و کلام پیامبر(ص) و امامان(ع) آمده، استفاده کنید و اعمال و رفتار خود را طبق آن انجام داده، تا انسان شایسته ای باشید. که هم خدا از شما راضی باشد و هم رضایت پدر و مادر را داشته باشید.

ان شالله با مطالعه ی این کتاب و عمل به دستورات خداوند همیشه موفق و آینده ساز باشید.

دین اسلام

دین اسلام را اگر به صورت درخت بزرگی در نظر بگیریم، از سه قسمت تشکیل می شود:

۱) اصول دین(ریشه ی اصلی): ریشه ها و پایه های اصلی که اعتقادات ما می باشد.

۲) اخلاق(تنه درخت): که رفتارهای ما بر آن اساس شکل می گیرد.

۳) فروع دین(شاخه های درخت): دستورات و واجبات دین مانند نماز، روزه، حج، جهاد و ...

اصول دین

دین ما شیعیان پنج پایه ی اصلی و اساسی دارد:

۱- توحید: خدای متعال یکی است و شریک و همتایی ندارد.

۲- عدل: خداوند بلند مرتبه ، عادل است.

۳- نبوت: خداوند برای راهنمایی انسان ها پیامبران را فرستاده است. اولین آن ها حضرت آدم(ع) و آخرین آن ها حضرت محمد(ص) است.

۴- **امامت:** خداوند بعد از پیامبر اسلام برای راهنمایی و هدایت ما دوازده امام قرار داده است که اولین آن‌ها حضرت علی (ع) و آخرین آن‌ها امام زمان عجل‌الله تعالی فرجه الشریف است..

۵- **معاد:** اعتقاد به روز قیامت و این که هر کس در آن روز به جزای اعمال و کارهایش می‌رسد.

احکام دین

تمام کارهایی که ما انسان‌ها انجام می‌دهیم، از نظر دین اسلام حکم معینی دارد و آن پنج صورت است:

۱. **واجب:** در دین اسلام، به اعمالی که لازم است یک مسلمان انجام دهد مانند نماز خواندن و روزه گرفتن و در صورتی که انجام ندهد مرتکب گناه می‌شود.
۲. **حرام:** به اعمالی هم که نباید انجام شوند و انجام دادن آن‌ها موجب گناه می‌شود، مانند دروغ گفتن، اذیت کردن دیگران و تهمت زدن.

۳. **مُستحب:** به کارهایی می‌گویند که انجام دادن آن بهتر است؛ مانند مسواک زدن و گفتن «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» در ابتدای غذا و «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» در پایان آن.

۴. **مکروه:** کارهایی است که انجام ندادن آنها بهتر است؛ مانند خوردن غذای داغ و فوت کردن به غذا.

۵. **مباح:** کارهایی است که انجام دادن و انجام ندادن آن یکسان و مساوی است؛ مانند راه رفتن، نشستن و مسافرت رفتن.

اگر کارهای واجب را انجام دهیم و از کارهای حرام دوری کنیم، خداوند مهربان ما را دوست می‌دارد و در این جهان یا جهان دیگر پاداش می‌دهد. انسان‌های خوب و درستکار کسانی هستند که واجب را انجام می‌دهند و از کار زشت و حرام پرهیز می‌کنند. پس سعی کنیم احکام و دستورات دین را یاد بگیریم تا کارهای واجب و حرام را به خوبی بشناسیم و به آنها عمل کنیم.

تیمم:

می دانی تیمم چیست و چرا تیمم می کنیم؟
هر گاه وقت نماز رو به پایان باشد و نمی توانیم وضو بگیریم به
جای وضو تیمم می کنیم و نماز می خوانیم.

چه وقت می توانیم به جای وضو تیمم را انجام بدهیم؟

۱- آب نباشد.

۲- آب برای بدن ضرر داشته باشد.

۳- آب فقط به اندازه ی آشامیدن موجود باشد.

۴- زمان کافی برای وضو نباشد.

چگونه تیمم می کنیم:

۱- ابتدا نیت می کنیم (همان که حضور قلب
داشته باشیم که چه کاری را می خواهیم برای
اطاعت از فرمان خدا انجام بدهیم کافی است)

۲- کف دو دست را هم زمان با هم به
چیزی که تیمم کردن بر آن صحیح است
مانند: خاک، ریگ، کلوخ و سنگ
(اگر پاک باشند) می زنیم.

۳- مسح صورت: کف هر دو دست را
به تمام پیشانی از جایی که موی سر
می روید تا پایین ابروها و بالای بینی
(و برای احتیاط و اطمینان خاطر
بیشتر تا روی بینی) می کشیم.

وضوی جبیره

اگر دست یا صورت زخم باشد به طوری که آب برای آن ضرر داشته باشد، باید پارچه ی پاک یا چیز دیگری مانند چسب بر آن بگذاریم و هنگام شستن سایر جاها، بر آن قسمت، تنها دست تر بکشیم.

غسل

یکی از کارهای مستحب در روز جمعه و قبل از اذان ظهر شستشوی مخصوصی به نام غسل جمعه است که از ثواب بسیاری برخوردار است.

غسل را به دو صورت می توان انجام داد: **غسل ارتماسی** -

غسل ترتیبی

در غسل ارتماسی به نیت غسل، بدن یک باره در آب (مانند استخر) فرو برده می شود.

۴- مسح دست راست: کف دست

چپ را به تمام پشت دست راست از مچ تا سر انگشتان می کشیم.

توجه؛ هنگام کشیدن دست چپ

روی دست راست نباید دست راست

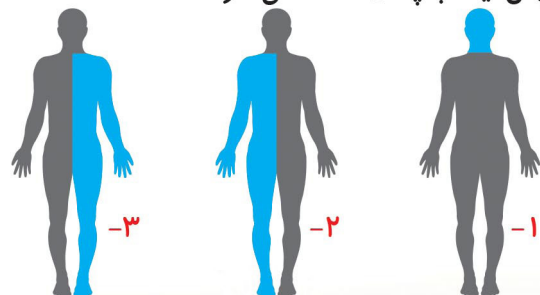
را حرکت دهید.

۵- مسح دست چپ: کف دست راست

را به تمام پشت دست چپ از مچ تا سر انگشتان می کشیم

در غسل ترتیبی، اول سر و گردن، بعد نیمه راست بدن و سپس نیمه چپ آن شسته می شود.

نکته: در غسل بعد از اطمینان از پاکی بدن و نبودن مانعی روی پوست، مانند وضو، باید نیت نمود. یعنی غسل را برای اطاعت از دستور خداوند انجام داد.

طهارت : چه چیزهایی پاک است؟

همه ما تمیزی و پاکی را دوست داریم. خداوند نیز انسان‌های پاک و تمیز را دوست دارد و به ما سفارش کرده است که همیشه بدن، لباس، وسایل زندگی و خانه خود را و حتی

کوچه‌ها و خیابان‌ها را پاک نگهداریم و طهارت و

پاکی نشانه ایمان به خدای بزرگ است. پس انسان‌های با ایمان، همیشه پاکیزه هستند و از چیزهایی که اسلام آنها را آلوده می‌داند پرهیز می‌کنند. ما هم برای آنکه بتوانیم به این سفارش اسلام عمل کنیم باید بدانیم، چه چیزهایی آلوده (نجس) است و اگر جایی از بدن یا لباس یا وسایل زندگیمان نجس شد، چگونه می‌توانیم آنها را پاک کنیم. نجاسات چه چیزهایی نجس است؟ در این جهان بزرگ، چیزهای پاک بسیار و چیزهای نجس کم است و دین اسلام، تنها یازده چیز را ناپاک و نجس می‌داند که در این کتاب با بعضی از آنها آشنا می‌شویم و بعضی دیگر را کتاب احکام سال‌های بعد خواهیم خواند. این چیزها، نجس و آلوده هستند:

ادرار، مدفوع، خون، سگ، خوک و حیوان مرده

اگر مقداری خون یا ادرار یا مدفوع به بدن یا لباسمان یا فرش و کف خانه یا دیوار و چیزهای دیگر بریزد، آنها هم نجس می‌شود. بنابراین، هنگام رفتن به دستشویی باید مواظب بود

چه چیزهایی پاک کننده است؟ (مطهرات)

اسلام برای پاک کردن نجس‌ها، راه‌ها و چیزهایی را معین کرده است مانند: آب «آب» یکی از پاک کننده‌هاست و بسیاری از چیزهای نجس را پاک می‌کند. برای پاک کردن چیز نجس، تنها تمیز کردن آن کافی نیست، بلکه پس از تمیز کردن باید آن را آب بکشیم.

لباس یا بدن نجس را چگونه پاک کنیم؟

اگر بدن یا لباسمان نجس شد، اول آلودگی آن را برطرف می‌کنیم و سپس دو مرتبه در آب می‌شویم. و اگر آب جاری باشد؛ مثل نهر و جوی آب یا آب زیاد باشد؛ مانند استخر و حوض بزرگ و یا شیر آب خانه باشد که به منبع بزرگ شهر وصل است. پس از برطرف کردن آلودگی یک بار بشویم پاک می‌شود. نور خورشید را همه شما دیده‌اید و در کتاب‌ها خوانده‌اید که نور خورشید چه فایده‌هایی دارد. زیبایی طبیعت، سرسبزی درختان و شیرینی میوه‌ها همه از نور خورشید است.

که ادرار به بدن و لباس نپاشد و پس از توالی رفتن باید خودمان را با آب بشویم تا بدنمان پاک شود و لباسمان نیز نجس نشود و اگر جایی از بدن؛ دست یا صورتان زخم شد، مواظب باشیم خون، به لباس یا جای دیگر بدنمان نریزد و دست خون‌آلود به آنها نگذاریم که اگر بدن یا لباسمان نجس باشد، ممکن است به خاطر میکروب‌ها مریض شویم، به علاوه، نمازمان هم باطل شود. سگ و خوک، دو حیوان نجس هستند و کسانی که برای نگهداری از باغ و مزرعه یا گله، سگ نگه می‌دارند، باید مواظب باشند که دست خیس به بدن این حیوان نگذارند، چون نجس می‌شود. از نیم خورده این دو حیوان، نمی‌شود استفاده کرد. مرده بعضی از حیوانات هم نجس است؛ مانند موش مرده، گربه مرده و گنجشک مرده. اما سوسک مرده، ماهی مرده و پشه مرده نجس نیست و فقط کثیف است. چیزی که نجس است، خوردن و آشامیدن آن حرام است.

آیا تاکنون خوانده یا شنیده‌اید که نور خورشید بعضی چیزها مانند: زمین و ساختمان و درخت و گیاه را اگر نجس باشند پاک می‌کند؟ زمین و دیوار نجس اگر خیس باشد و آفتاب بر آن بتابد و خشک کند، پاک می‌شود به شرط اینکه پس از خشک شدن، نجاست در آن نباشد.

« نماز »

با طریقه‌ی خواندن نماز در سال‌های گذشته آشنا شده‌اید در این کتاب با برخی دیگر از احکام نماز آشنا می‌شوید:

واجبات و ارکان نماز چیست؟

واجبات نماز ۱۱ چیز است که به دو دسته تقسیم می‌شود:
واجبات رکنی (ارکان نماز) و واجبات غیر رکنی نماز
ارکان نماز:

رکن‌ها مانند ستون‌های اصلی ساختمان است که اگر هریک از آن‌ها از روی عمد یا اشتباه کم و زیاد یا فراموش شود نماز باطل است.

۱. نیت: یعنی قصد. این که بدانیم می‌خواهیم چه کاری را انجام دهیم مانند دو رکعت نماز صبح می‌خوانم قربه‌الی‌الله
 ۲. قیام: ایستادن برای تکبیرة الاحرام و همچنین ایستادن بعد از رکوع
 ۳. تکبیرة الاحرام: الله اکبر اول نماز
 ۴. رکوع
 ۵. دو سجده
- واجبات غیر رکنی نماز:
- اعمال و ذکرهایی که جزء واجبات نماز است اما اگر از روی اشتباه یا فراموشی کم یا زیاد شوند نماز باطل نیست و می‌توان با دستوراتی نماز را اصلاح کرد.
۶. قرائت: حمد و سوره و تسبیحات اربعه
 ۷. تشهد:
 ۸. سلام
 ۹. ذکر رکوع و سجده
 ۱۰. ترتیب: اعمال نماز را به ترتیبی که دستور داده شده پشت سر هم انجام بدهیم.

نماز ظهر و عصر

وقت نماز ظهر و عصر، از ظهر تا مغرب^۲ است. در این فاصله، باید اول نماز ظهر و سپس نماز عصر را بخوانیم.

نماز مغرب و عشا

از اذان مغرب (که کمی بعد از غروب آفتاب است) تا نصف شب، وقت نماز مغرب و عشا است و باید نماز مغرب قبل از نماز عشا خوانده شود. بهتر است نماز را در اول وقت بخوانیم و هر چه به اول وقت نزدیکتر باشد ثواب بیشتری دارد. باید همیشه مواظب باشیم که وقت نماز نگذرد و اگر فراموش کردیم یا صبح خواب ماندیم و نمازمان دیر شد، بهتر است همان موقع یا وقتی که می‌خواهیم نماز بعدی را بخوانیم، قضای آن نماز را نیز بجا آوریم.

لباس نمازگزار

پوشش بدنمان در نماز چگونه باشد؟

وقتی که نماز می‌خوانیم با خدای بزرگ و مهربان سخن

۲- حدود ۲۰ تا ۲۵ دقیقه پس از غروب آفتاب که سرخی افق در مشرق از بین می‌رود وقت اذان مغرب است.

۱۱. **موالات:** بین اعمال و ذکرهای نماز، آن قدر فاصله نیفتد که از حالت نماز خارج شویم.

وقت نماز

هریک از نمازهای پنجگانه، وقت معینی دارد و ما باید نمازهایمان را در آن وقت‌ها و زمان‌های تعیین شده بخوانیم. اگر در وقت خود نخوانیم و زمان آن بگذرد، گناه کرده‌ایم. وقت نمازهای شبانه روزی، با طلوع و غروب خورشید و روشن شدن هوا و تاریک شدن آن تنظیم می‌شود. نظم دقیق وقت نمازها به ما می‌آموزد که تمام کارهای زندگی‌مان باید با برنامه و منظم باشد. اکنون با وقت نمازهای شبانه روزی، که پنج تا است آشنا می‌شویم:

نماز صبح

وقت نماز صبح، از اذان صبح^۱ تا طلوع آفتاب است. پس باید در این فرصت نماز صبح را بخوانیم.

۱- حدود ۱/۵ ساعت قبل از طلوع آفتاب وقت اذان صبح است.

می‌گوییم. پس باید بدن و لباسمان از آلودگی‌ها (چیزهای نجس) پاک باشد. و بهتر است در نماز، پاکیزه‌ترین لباس‌هایمان را بپوشیم و به بدن و لباسمان عطر بزنیم و خود را خوشبو کنیم. دختر خانم‌ها باید در حال نماز تمام بدنشان را بپوشانند ولی باز بودن صورت، دست‌ها و پاها (تا مچ) اشکالی ندارد. پس، در وقت نماز باید لباس پاک بپوشیم و تمام بدنمان هم باید پاک باشد.

مکان نماز

مسجد بهترین مکان برای نماز است و نزد ما مسلمانان احترام زیادی دارد. مسجد آدابی دارد که خوب است آنها را رعایت کنیم مثلاً: نشستن در مسجد به انتظار نماز، عبادت است و ثواب دارد. همسایه مسجد مکروه است در مسجد نماز نخواند؛ یعنی اگر در خانه نماز بخواند، ثوابش کمتر است. پس اگر نزدیک مسجد هستیم، بکوشیم نمازهایمان را در مسجد بخوانیم و در هر جا که هستیم، کوچه یا خیابان، وقتی صدای

اذان را می‌شنویم بهتر است کار را رها کنیم و به نزدیکترین مسجد برویم و نمازمان را در آنجا و به جماعت بخوانیم. درباره اهمیت مسجد نقل شده است که روزی پیامبری از پیامبر اسلام پرسید کسی نیست مرا به مسجد بیاورد، چه کنم؟ پیامبر فرمود: از در مسجد تا در خانهات ریسمانی ببند و هرگاه کسی نبود که تو را به مسجد بیاورد آن نخ را بگیر و به وسیله آن بیا تا به مسجد برسی. از این سخن پیامبر صلی الله علیه و آله می‌فهمیم که نماز خواندن در مسجد چقدر مهم است و چه اندازه ثواب دارد که انسان نابینا هم بهتر است به مسجد برود و نمازش را در آنجا بخواند!

احکام و آداب مسجد

- ۱- خوب است زودتر از همه به مسجد برویم و دیرتر از همه بیرون بیاییم، چون هر قدر که بیشتر در مسجد باشیم ثواب بیشتری دارد.
- ۲- وقتی که می‌خواهیم به مسجد برویم، مستحب است بهترین لباس‌ها را بپوشیم و عطر بزنیم و خود را خوشبو کنیم.

نماز جمعه

یکی از نمازهایی که باید با جماعت خوانده شود و به تنهایی نمی‌شود خواند «نماز جمعه» است. نماز جمعه، زیباترین اجتماع هفتگی مسلمانان است. در این نماز، امام جمعه، نمازگزاران را به تقوا و پاکدامنی سفارش می‌کند و آنها را با مسائل گوناگون جهان آشنا می‌کند. حضرت امام خمینی قدس سره درباره اهمیت این اجتماع باشکوه نوشته‌اند: «نماز جمعه و دو خطبه ی آن، از مراسم بزرگ مسلمانان است؛ مانند مراسم حج، و افسوس که مسلمانان از وظایف مهم سیاسی اسلامی خود در این مراسم غفلت کرده‌اند.»

احکام نماز جمعه

۱- نماز جمعه دو رکعت است؛ مانند نماز صبح، اما دو قنوت مستحبی دارد که یکی در رکعت اول، قبل از رکوع و دیگری در رکعت دوم، پس از رکوع خوانده می‌شود.

۳- بهتر است با وضو به مسجد برویم، هر چند

نخواهیم نماز بخوانیم؛ مثلاً برای شرکت در جلسه‌ای به مسجد می‌رویم.

۴- مکروه و ناپسند است که وارد مسجد شویم و در آن نماز بخوانیم.

۵- تعمیر کردن و تمیز کردن مسجد ثواب بسیار دارد و نجس کردن آن حرام و آب کشیدن و پاک کردن جایی از مسجد که نجس شده، واجب است.

قبله

باید رو به قبله بایستیم و نماز را آغاز کنیم. خانه «کعبه» که در شهر مکه و در مسجدالحرام می‌باشد «قبله» ما مسلمانان است. اسلام، این خانه را مرکز یکتاپرستی معرفی کرده و به مسلمانان دستور داده است تا در هر جای جهان که باشند به سوی آن نماز بخوانند. خوب است در حال خواب و خوردن غذا هم به سوی قبله باشیم. و همچنین وقتی که قرآن می‌خوانیم بهتر است رو به قبله بنشینیم.

۲- نماز جمعه به جای نماز ظهر خوانده می‌شود.

۳- واجب است امام جمعه قبل از نماز دو خطبه بخواند.

۴- وقتی که امام جمعه خطبه‌های نماز جمعه را می‌خواند، واجب است شرکت‌کنندگان در نماز جمعه به خطبه‌ها گوش دهند و سخن گفتن در آن موقع مکروه است، بنابراین هنگامی که امام جمعه خطبه می‌خواند، بهتر است از خواندن کتاب و حرف زدن با دیگران و هر کاری که مانع گوش دادن به خطبه‌هاست پرهیزیم.

نماز مسافر

مسافر باید نمازهای چهار رکعتی ظهر، عصر و عشا را دو رکعتی بخواند. به این کار شکسته خواندن نماز گفته می‌شود. البته باید سفر شرایط خاصی داشته باشد تا بتوان نماز را شکسته خواند.

اگر کسی تصمیم داشته باشد به جایی برود که از محل سکونتش، بیش از ۲۲ کیلومتر فاصله دارد، باید نمازش را شکسته بخواند. این در صورتی است که بخواد کمتر از ده روز آنجا بماند، اما اگر بداند ده روز یا بیش تر در آن مکان می‌ماند، دیگر نمازش شکسته نیست و از همان اول باید نماز را کامل بخواند.

چند مسأله درباره نماز مسافر

- ۱- نمازهای صبح و مغرب در مسافرت هیچ تغییری نمی‌کند.
- ۲- در وطن؛ یعنی شهر یا روستای خودمان، باید نمازمان را کامل بخوانیم.
- ۳- وقتی به مسافرت می‌رویم، در میان راه نمازمان را شکسته می‌خوانیم ولی اگر از وطن خودمان دور نشده‌ایم و هنوز دیوارهای شهر یا روستایمان را می‌بینیم و یا صدای اذان محل زندگی‌مان را می‌شنویم، باید نماز را کامل بخوانیم.
- ۴- اگر به شهر یا روستایی سفر کرده‌ایم و می‌خواهیم ده روز

یا بیشتر در آن جا بمانیم، باید نمازمان را تمام بخوانیم؛ مثلاً به مشهد یا قم سفر کرده‌ایم و قصد داریم ده روز یا بیشتر در آن شهر بمانیم، تا وقتی که در آنجا هستیم باید نمازمان را کامل بخوانیم ولی اگر تصمیم داریم کمتر از ده روز بمانیم باید نمازمان را شکسته بخوانیم.

روزه

قبلاً یاد گرفتید در روزه گرفتن فرد روزه دار باید از اذان صبح تا اذان مغرب از خوردن و آشامیدن خوداری کند. البته بعضی از افراد نباید روزه بگیرند مانند:

- ۱- پیرمردها و پیرزن‌ها که قادر به روزه گرفتن نیستند،
- ۲- افراد مریض که روزه برای آن‌ها ضرر دارد.
- ۳- کودکان که توان روزه گرفتن ندارند.

بعضی از مواردی که روزه را باطل می‌کند:

- ۱- خوردن و آشامیدن
- ۲- دروغ بستن به خدا و پیامبر و ائمه علیهم السلام

- ۳- رساندن گرد و غبار و دود غلیظ به حلق
- ۴- فرو بردن تمام سر زیر آب
- ۵- استفراغ یا بالا آوردن عمدی

روزه‌ی مسافر

کسانی که در ماه رمضان مسافرت می‌کنند، لازم است احکام آن را بدانند:

مسافری که نماز چهار رکعتی را شکسته می‌خواند، نباید روزه بگیرد ولی مسافری که نمازش را کامل می‌خواند، باید در سفر هم روزه بگیرد.

* اگر روزه دار بعد از ظهر مسافرت کند، روزه اش درست است و اگر پیش از ظهر مسافرت کند روزه اش باطل می‌شود.

* اگر مسافری پیش از ظهر به محل سکونتش برسد، چنان چه کاری که روزه را باطل می‌کند، انجام نداده است، باید آن روز را روزه بگیرد.

این افراد بر دخترها مَحْرَم هستند: پدر، پدر بزرگ، برادر، پسرخواهر (خواهر زاده)، پسر برادر (برادر زاده)، عمو و دایی

حجاب

حجاب، همانند نماز یکی از واجبات دین است و رعایت آن باعث خشنودی خداوند است. دختر خانم ها باید موی سر و تمام بدن خود را از نامحرم بپوشانند، اما پوشاندن صورت و دست ها تا مچ واجب نیست.

هم چنین پوشیدن هر گونه لباسی که توجّه نامحرم را جلب کند، حرام است چه برای مردان و چه برای زنان. دخترها و پسرهای نامحرم از نظر دین اسلام نباید با هم دست بدهند. خدا از مردان و زنان با ایمان خواسته است تا در برخورد با نامحرم نگاه خود را کنترل کنند و به گناه آلوده نشوند.

صَدَقَه

آیا دوست دارید که شما بهترین غذاها را بخورید ولی بعضی از کودکان گرسنه باشند؟! آیا دوست دارید که لباس های زیبا

* کسی که به خاطر مسافرت نتوانسته است روزه بگیرد، باید پس از ماه مبارک رمضان قضای آن ها را به جا آورد، یعنی به تعداد روزهایی که روزه نگرفته است، روزه بگیرد.

احکام مَحْرَم و نامَحْرَم

خدای مهربان برای ما در این دنیا احکام و قوانینی قرار داده است که رعایتش به نفع ماست. یکی از آن ها احکام مَحْرَم و نامَحْرَم^۳ است که پس از رسیدن به سنّ تکلیف و بلوغ باید آن را مراعات کنند. مردان نباید به زنان نامَحْرَم نگاه کنند و زنان هم نباید بدون حجاب در برابر مردان نامَحْرَم ظاهر شوند.

این افراد بر پسرها مَحْرَم هستند: مادر، مادر بزرگ، خواهر، دختر خواهر (خواهر زاده)، دختر برادر (برادر زاده)، عمّه و خاله

۳- مَحْرَم کسی است که می توانیم به او نگاه کنیم و لازم نیست خود را از او بپوشیم.

- ۱- اوّل صبح که از خانه بیرون می‌رویم
- ۲- اوّل هر ماه
- ۳- در آغاز سال نو
- ۴- هنگام مسافرت
- ۵- برای سلامتی امام زمان (عج)

درس خواندن در اسلام

پیغمبر اسلام صلی الله علیه وآله فرمود: «آموختن علم و دانش بر هر مرد و زن مسلمان واجب است.» دین اسلام به خواندن درس و آموختن دانش اهمیت فراوانی داده و وظیفه همه می‌داند که در این راه بکوشند. برای همین است که بسیاری از مسلمانان برای رسیدن به قلّه های بلند علم، گام‌های بلندی برداشتند و شهرت جهانی پیدا کردند، مانند: بزرگ‌ترین پزشک تاریخ ابو علی سینا.

وگران قیمت بپوشید و لباس‌های بعضی از همکلاسی‌های شما کهنه باشد؟! آیا دوست دارید که خانه بزرگ و قشنگ داشته باشید ولی بعضی‌ها خانه نداشته باشند؟! و آیا دوست دارید که هر روز، در راه مدرسه و زنگ تفریح نوشابه و بیسکویت و خوردنی‌های دیگر بخرید اما بعضی از بچه‌ها حتی برای یک بار هم پول توجیبی نداشته باشند. کیف و کفش تو نو باشد ولی کیف و کفش بعضی از دانش‌آموزان پاره؟ و حتی بعضی‌ها بدون کیف به مدرسه بیایند؟! حتماً نه شما این کارها را دوست دارید و نه خدا دوست دارد. درست است که کمک به دیگران وظیفه بزرگترهاست ولی ما هم می‌توانیم با اجازه بزرگترها مقداری از پول خود را صدقه بدهیم تا به افراد فقیر و نیازمند کمک شود و آنها هم بتوانند برای خود کیف، کفش، لباس و غذا بخرند. صدقه دادن از کارهای بسیار خوب و دوست داشتنی است و خداوند به کسانی که صدقه می‌دهند، پاداش می‌دهد و خطرها را از آنها دور می‌کند. خوب است در این وقت‌ها صدقه بدهیم:

غیبت

«غیبت»: پشت سر کسی، حرف زدن و بدگویی کردن است. وقتی یکی از دوستانمان در جمع ما نیست و ما درباره ی او سخنی بگوییم که اگر او بشنود ناراحت می شود، این کار را «غیبت» می گویند؛ مثلاً بگوییم: «امروز معلم از او درس پرسید و او بلد نبود.» از نظر اسلام، غیبت به قدری زشت و ناپسند است که خداوند در قرآن می فرماید: «غیبت و سخن گفتن پشت سر دیگران، مانند خوردن گوشت مرده است.» کسی که غیبت می کند و کسانی که گوش می دهند همه گناه می کنند.

* * چند مسأله دیگر

۱- اگر چیزی پیدا کردیم، بهتر است بر نداریم و اگر برداشتیم باید صاحبش را پیدا کنیم و به او بدهیم و اگر صاحبش پیدا نشد، باید آن را به بزرگترها بدهیم تا اگر توانستند صاحبش را پیدا کنند و اگر آنها هم صاحبش را نیافتند، یا چیزی است که صاحبش پیدا نمی شود، آن را صدقه بدهند.

دروغ

- زبان وسیله ی راستگویی و دروغگویی است.
- با زبان می شود از کسی تعریف و یا بدگویی کرد.
- زبان وسیله ی سپاسگزاری و ناسزاگویی است.
- عده ای با زبان، تشکر می کنند و بعضی هم فحش می دهند!
- با زبان است که اذان می گوئیم و نماز می خوانیم.
- و با همین زبان پرستی را پاسخ می دهیم و گمشده های را راهنمایی می کنیم.

یکی از گناه های زبان، دروغ است. دروغگویی زشت ترین کاری است که زبان آن را انجام می دهد. همیشه گفته اند، دروغگو دشمن خداست. حضرت علی علیه السلام می فرماید: «انسان زمانی مزه ایمان را می چشد که دروغ نگوید، چه شوخی و چه جدی». دروغ گفتن اگر از روی شوخی هم باشد کار ناپسندی است.

۲- برداشتن وسایل و لوازم دیگران، بدون اجازه صاحب آنها حرام و گناه بزرگ است، پس اگر خواستیم از کتاب، دفتر، قلم همکلاسی‌هایمان و ... استفاده کنیم، باید از صاحبش اجازه بگیریم.

۳- ضرر رساندن به اموال و وسایل مردم و وسایل عمومی حرام است، پس خط کشیدن روی دیوار خانه مردم، شکستن لامپ کوچه و خیابان، خراب کردن صندلی اتوبوس واحد، شکستن شاخه درختان و چیدن میوه‌های آنها و کندن گل‌ها و راه رفتن روی چمن‌ها و خراب کردن آنها حرام است.

۴- اگر هنگام خریدن کالایی فراموش کنیم پولش را پرداخت کنیم، بلافاصله باید پول آن را بدهیم.

مطالبی که در این کتاب خواندیم، تنها برای یادگرفتن نیست بلکه باید همگی مواظب باشیم که کارهای پسندیده و واجب را انجام دهیم و از انجام کارهای زشت و ناپسند و حرام بپرهیزیم.